לח: השולח פרק רביעי גיטין

גופיה לא קדיש. פי׳ בקונטו׳ שאינו רואי למזכה ולא לבד״ה לדמי לא קאמר דהיה לו לומר דמי עבדי עלי ולא דמי למקדים בהמה טמאה דהתם כיון דליכא למימר למיהוי עם קדוש קאמר ע״כ לדמי קאמר אע״ג דלא אמר דמיה עלי הרי היא קדושה לימכר קאמר אבל הכא דשייכא בגופיה לשון קדושה לא אמרינן דלדמי קאמר ואם תאמר ואמאי לא קאמר נמי קדוש לימכר לא קאמר כיון דמילתא אחריתא היא וי״ל כדפירש בקונטרס בסמוך דאפי׳ אמר כן בהדיא שיהא קדוש לימכר יצא לחירות מידי דהוה אמתפים תמימים לבדק הבית דאין יוצאין מידי מזבח לעולם ולהכי לא מוקי ההיא דאין הגזברין כגון דאמר שיהו קדושין לדמיהן ומיהו קשה דאי מדמינן למתפים תמימים אימא דאף על פי שהעבד יצא לחירות צריך לפדייה ויפלו דמיו לבדק הבית כמו במתפים תמימים שאימכר לגורכי מזבח כדאמרי׳ בהמנחות והנסכים (מנחות קא.) כשהן נפדין אין נפדין אלא למזבח והדמים הם לבדק הבית כדאמר בפרק קמא דתמורה (דף ו.) דאף על פי שהוא בלא תעשה מה שעשה עשוי ולגאורה משמע דליהוי עם קדוש קאמר ואינו נותן שום דמים להקדש ועוד מאי קפריך מאן כל מרס דהתם דאמר בלשון מרס לא שייך לומר דלמיהוי עם קדוש קאמר ועוד כי משני דאמר לדמי והיינו לפירוש הקונטרס דאמר דמי עבדי ושפחתי עלי דאם הקדישם לדמים יצאו לחירות ואם כן מאי איריא עבדיו ושפחותיו אפילו דאכרו נמי ועוד מאי שנא כנעניה אפילו עבדיו ושפחותיו העברים נמי ונראה לפרש גופיה לא קדיש פי׳ ליאסר בהנאה כמו בהמה טמאה שמועלין בה וכן בקרקע אם עקר ממנו חולין ואפילו במחוסר איסורא מיהא איכא לדמי לא קאמר שיהא גופיה קדוש לימכר והשתא פריך שפיר מכל מרס דמיתפסא בהון קדושה ליאסר בהנאה כמו מחרים שאר נכסים ומשני דאמר לדמי שיהיו לימכר ולא מיירי במקדיש בלשון מרס והשתא ניחא דדוקא עבדיו ושפחותיו הכנעניים ופריך אידך נמי דאמר לדמי ומשני אי הכי גזברין מאי עבידתייהו דאותו שהקדישו לדמיו הוא ידענו ויהיה שלו:

אין הגזברין רשאין להוציא אותן לחירות. וכן אמר בפרק הנזקין (נקמן נג.) גבי יתומין דאין האפוטרופסין רשאין להוציא אותן לחירות אבל מוכרין אותן לאחרים כו׳ ונראה דהיינו טעמא דאסור דרך שיחכור דסברי דקא מזלזלי בנכסי יתומים והקדש אבל דרך מכירה ידעי כולי עלמא שמוכרין אותן בשויין: לדמיו: **אף כל מרס אשר יחריס אים לה׳ מכל אשר לו מאדם וגו׳ אלו הא עבדיו ושפחותיו הכנעניס.** שאם הקדישן מקודשים לבדק הבית. וכיון דליף טעמא מקרא קשיא לרב: **דאמר לדמי.** דמיו עלי להקדש ולא הזכיר עליו שם קדושה: **אי הכי אידך נמי.** אמאי אוקמת דפליג אדרב תרלה נמי דאמר לדמי: **גזברין מאי עבידתייהו.** מה רשות יש להן בעבד הלא אין להן על הכעלים אלא מעות. ואי קשיא לוקמה כגון דאמר הרי הוא קדוש לדמיו דעכשיו הוא קדוש לימכר ורשותו עליו למכור וכמקדים קרקע ובהמה טמאה תרץ דכיון דשייך בגופו לשון קדושה דעם קדוש כי אמר הרי הוא קדוש לדמיו חילה אגופו למיהוי כן חורין כדקאי״ל במתפים תמימים לבדק הבית דאין יוצאין מידי מזבח [6]בכריתות (דף נג:) הלכך על כרחך מתני׳ פליגא למימר דכי אמר הרי הוא קדוש לא אלא לשון הקדש לימכר בדמיו: **עושה.** העבד: **ואוכל.** ואין מעשה ידיו הקדש: **שלא הקדיש אלא דמיו.** ולא אמר אלא הרי הוא הקדש לדמיו ויהו בקרקע ובהמה טמאה: הא

וכפו את רבה ועשאה בת חורין [6]ואמר רב נחמן בר יצחק [7]מנהג הפקר נהגו בה הכי השתא התם לא לעבד חזיא ולא לבן חורין חזיא הכא אפשר דמיחד לה לעבדיה ומנטר לה גופא אמר רב יהודה אמר שמואל [8]כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר [9]לעולם בהם תעבודו מיתיבי מעשה בר׳ אליעזר שנכנס בבית הכנסת ולא מצא עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה [10]מצוה שאני: ת״ר [11]לעולם בהם תעבודו רשות דברי רבי ישמעאל ר״ע אומר [12]חובה ודילמא ר״א סבר לה כמאן דאמר רשות לא סלקא דעתך דתניא בהדיא רבי אליעזר אומר חובה אמר רבה בהני [13]תלת מילי נחתי בעלי בתים מנכסיהון דמפקי עבדייהו לחירותא [14]ודסיירי נכסייהו בשבתא ודקבעי סעודתייהו בשבתא בעידן בי מדרשא דא״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן שתי משפחות היו בירושלים אחת קבעה סעודתא בשבתא ואחת קבעה סעודתא בערב שבת ושתיהן נעקרו אמר רבה אמר רב [15]המקדיש עבדו יצא לחירות מאי טעמא גופיה לא קדיש לדמי לא קאמר דליהוי [2]עם קדוש קאמר ורב יוסף אמר רב [16]המפקיר עבדו יצא לחירות מ״ד מקדיש כ״ש מפקיר מאן דאמר מפקיר אבל מקדיש לא דלמא לדמי קאמר איבעיא להו צריך גט שיחרור או לא צריך ת״ש דאמר [17]רב חייא בר אבין אמר רב אחד זה ואחד זה יצא לחירות [18]וצריך גט שחרור אמר רבה [19]ומותבינן אשמעתין המקדיש נכסיו והיו בהן עבדים [20]אין הגזברין רשאין להוציאן לחירות אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן לחירות רבי אומר אומר אני [21]אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא מפני שהוא כמוכרו לו מתני׳ קא רמית עליה דרב [22]רב תנא הוא ופליג [23] ת״ש [24]אך כל חרם וגו׳ מאדם אלו [25]עבדיו ושפחותיו הכנענים הכא במאי עסקינן דאמר לדמי אי הכי אידך נמי דאמר לדמי א״ה אין הגזברים רשאין להוציאן לחירות גזברים מאי עבידתייהו ותו אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן לחירות אחרים מאי עבידתייהו ותו רבי אומר אומר אני אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא מפני שהוא כמוכרו לו ואי לדמי מאי מפני שהוא כמוכרו לו תא שמע המקדיש עבדו עושה ואוכל שלא הקדיש אלא דמיו הא

וכפו אם רבה. מפני שלא היתה ראויה לא לעבד ולא לבן חורין: **ואמר רב נחמן.** ולא משום דאיתמא מיפקדה אפריה ורביה אלא מתוך שלא היתה ראויה לא היתה מיוחדת לאיש והיו מהגין בה הפקר בזמנו: **רשות.** משום דכתיב בשבעה אומות (דברים כ) לא תחיה כל נשמה אלעולם בהם תעבודו רשות למיכתב מבני המושבים לעולם בהם תעבודו להתיר אחד משאר אומות הכא על הכנענית שהיא משבעה אומות והוליד בן שאתה רשאי לקנותו בעבד והכי מפרש לה בהקנאה: **ודלמא ר׳ אליעזר סבר לה.** כר׳ ישמעאל ומאי דוחקיה לשנויי לעיל מצוה שאני: **דמפקי עבדייהו לחירות.** ובגרי בעשה: **מסיירי נכסייהו.** שדומיהם מפתגלין בשבת לידע מה הן צריכין: **בעידן כי מדרשא.** כשהחכם דורש דרשות לרבים בשבת והם יושבין בסעודה והיה להם להקדים או לאחר: **בערב שבת.** גלילי שבת ואין כאן כבוד שבת דקיימא לן[6] כבוד יום קודם לכבוד לילה והם היו מתכוונים בשביל ביטול בית המדרש. ואיכא דמפרשי בערב שבת ממש וכן בכל יום מרובה עושר אבל בהא מיהא איכא איסורא שיבנס לשבת כשהוא שבע בלא תאוה: **גופיה לא קדיש.** שאינו ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית: **לדמי לא קאמר.** היה לו לומר דמי עבדי עלי: **דליהוי עם קדוש.** ישראל גמור דכתיב בהו כי עם קדוש אתה (דברים יד) ולא דמי למקדים בהמה טמאה דהתם כיון דליכא למימר בה דמיהוי עם קדוש קאמר על כרחך לדמי קאמר ואע״ג דלא קאמר דמיה עלי הכי קאמר הרי היא קדושה לימכר אבל הכא דשייכא בגופיה לשון קדושה לא אמרינן לדמי קאמר: **צריך גט שיחרור.** מקדיש ומפקיר: **אחד זה ואחד זה.** מקדיש ומפקיר: **ומותבינן אשמעתין.** אשמועת עצמינו: **אין הגזברין רשאין להוציאן לחירות.** ואפי׳ לקבל מיד העבד פדיונו דקיימא לן (קידושין כג:) עבד קונה את עצמו בכסף אם נתנו לו על מנת שאין לרבו רשות בו פודה בו את עצמו מיד בעליו והני גזברין אין רשאין לכך שאין גופן קנוי להקדש שלא הקדישן אלא לדמן וזו דרך שחכור הוא ולא דרך מכירה אבל מוכרין אותן לאחרים והדמים להקדש ואותן אחרים מוציאין אותם לחירות אם ירצו: **אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא.** אם ימצא אדם שיהא נותן לו כסף על מנת שאין לבעליו רשות בו: **מפני שהוא כמוכרו.** הגזבר לו לעצמו כשם שהוא יכול למכור לאחרים ובלבד שיתנם דרך מקח וממכר ולא דרך פדיון. אלמא המקדים עבד קדוש

מסורת הש״ס

[1] [יבמות סו. לקמן מג.]. [2] ברכות מז: ע״ש, [3] סוטה נ., [4] [סוטה מט:]. [5] [עי׳ פרש״י תענית כ: ד״ה ושריו], [6] [ע׳ תוס׳ לעיל יב. ד״ה אמר רב], [7] יבמות מח. מיר סב: קידושין עב:. [8] [לקמן מ.]. [9] [קידושין נ: וש״נ], [10] לקמן [לט:] נב., [11] [עירובין נ: כתובות מ. כ״כ מב. סנהדרין פג. חולין קכז:]. [12] [סוטה דף נ.]. [13] [מסחים קה.]. [14] ל״ל כמנחות דף קא.

תורה אור השלם

1. והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם לרשת אחזה לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני ישראל איש באחיו לא תרדה בו בפרך:

ויקרא כה מו

2. כי עם קדוש אתה לי״י אלהיך ובך בחר י״י להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על פני האדמה:

דברים יד ב

3. אך כל חרם אשר יחרם איש לי״י מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחזתו לא ימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לי״י:

ויקרא כז כח

גליון הש״ם

גמ׳ מנהג הפקר נהגו בה. עי׳ שבת דף ד ע״ל תד״ה ומי אמרינן: שם מצוה שאני. ע׳ פסחים דף נט ע״ב תוס׳ ד״ה אתי עשה דפסח: שם ת״ש אך כל חרם. עי׳ ערוכין דף כח ע״ב תד״ה דתמ״ר:

מוסף רש״י

וכפו את רבה ועשאה בת חורין. כדי שתהא מיוחדת לגשת (יבמות 10.), מנהג הפקר נהגו בה. פטום, דלא היתה מיוחדת לאדם ולא היתה משמרת עצמה (לקמן מג.) לפי שלא היתה יכולה לעשות היתה מפקרת עצמה ומוטלים בה, לפיכך כפו את רבה לשחרלה (יבמות 10.). ר״ע אומר חובה. שאסור לשחרר עבדו (סוטה ג.), ומותבינן אשמעתין. יש לי להסיק על דברי (קדושין ג.) אדרבה גופיה קא מיתיב (מזרחות מט.), אומר אני אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא. כשם שרשאין למוכרן לאחרים כך הם רשאים לקבל הכסף מיד העבד עצמו כמוכר מכירה. מפני שהוא כמוכרו לו. לעבד עצמו (לקמן נב.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com